

პარიზის ქართული მართლმადიდებელი მრევლი

მართლმადიდებლური კანონიკით დაინტერესებულთ და ასევე ჩვენი არაქართველი მეგობრების, რომლებიც თვალყურს ადევნებენ საფრანგეთის ქართული მრევლის განვითარებას, ალბათ გამოადგებათ იცოდნენ, თუ როგორ ჩამოყალიბდა ეს მრევლი და როგორია მისთვის დადგენილი კანონიკური და იურიდიული ნორმები.

საფრანგეთის ქართული მართლმადიდებელი მრევლის კანონიკური და იურიდიული მდგომარეობა გამჭვირვალე და ზუსტია და არავითარ ეჭვს არ ბადებს. ეს მდგომარეობა საბოლოოდაა განპირობებულია სამი ნორმატიული აქტით. ესენია:

1. მსოფლიო პატრიარქის, ბასილი III-ის 1929 წლის 29 აპრილის ეპისტოლე.
2. დამფუძნებელი კრების მიერ 1929 წლის 21 ივლისს მიღებული წესდებები რელიგიური ასოციაციის შესახებ (ქართული მართლმადიდებელი მრევლი საფრანგეთში ამ იურიდიული ფორმა არსებობს).
3. ხსენებული წესდებები რატიფიცირებულია 1929 წლის 17 სექტემბერს დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპის მსოფლიო საპატრიარქოს ეგზარქოსის (წარმომადგენლის) მიერ, პირველ პარაგრაფში მითითებული პატრიარქის ეპისტოლეს შესაბამისად და მისთვის ამ მიზნით მინიჭებული უფლებამოსილების საფუძველზე.

საფრანგეთის ქართულმა მართლმადიდებელმა მრევლმა ჩამოყალიბებისთანავე დაარეგულირა თავისი კანონიკური და იურიდიული უფლებები და ამრიგად თავიდან აიცილა ის შეცდომები და სავალალო რყევები, რომლებიც ახასიათებდა და ახლაც ახასიათებს ევროპისა და ამერიკის ზოგ ჩვენზე გაცილებით მრავალრიცხოვან და გავლენიან მართლმადიდებელ მრევლს¹.

¹ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს შეცდომები და სავალალო რყევები იყო, და თითქმის ახლაც არის განპირობებული რელიგიურ რწმენის და ცხოვრებისგან სრულიად უცხო გარე ფაქტორებით. ეს ფაქტორები ხშირად პოლიტიკური, ეროვნული და ეთნიკური ხასიათისაა და “ეთნო-ფილექტიური“ ტენდენციებით გამოქვავდება ამ მრევლების ცხოვრებაში, რაც მართლმადიდებელმა ეკლესიამ მწვალებლობად შერაცხა 1872 წლის კონსტანტინოპოლის კრებაზე. (ეს კრება სწორედ ბულგარეთის განხეთქილების გამო იქნა მოწვეული)

განვიხილოთ ზემოთ მითითებული სამი აქტი:

1. მსოფლიო პატრიარქის, ბასილი III-ის 1929 წლის 29 აპრილის ეპისტოლე უფლებას იძლევა საფრანგეთში დაფუძნდეს ქართული მართლმადიდებელი მრევლი და საპატრიარქოს ეგზარქოსს დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპაში აძლევს მისი დაკანონების უფლებას (ეპისტოლე მიუთითებს თუ რა პირობებით უნდა მოხდეს ეს დაკანონება). საფრანგეთის ქართულმა მართლმადიდებელმა მრევლმა 1928 წლის ნოემბერში მართლაც მიმართა მსოფლიო საპატრიარქოს ამ ნებართვის მიღების თაობაზე დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპის ეგზარქოსის, თიატირის მიტროპოლიტის მეუფე გერმანოზის მეშვეობით.

მსოფლიო პატრიარქი (რომლის რეზიდენციაც კონსტანტინოპოლშია), უპირატესია მსოფლიო მართლმადიდებელი ეკლესიის შემადგენელ ადგილობრივ მართლმადიდებელ ეკლესიათა მმართველ პატრიარქებსა და პრიმასთა შორის. მსოფლიო პატრიარქს, როგორც ამ მსოფლიო მართლმადიდებელი ეკლესიის პროტოიერარქს, გააჩნია იურისდიქციის განსაკუთრებული უფლება ავტოკეფალური ეკლესიის ტერიტორიული საზღვრებს მიღმა მდებარე მართლმადიდებელ მრევლთან მიმართებაში, მიუხედავად მრევლის წევრთა წარმომავლობისა.

ქართულმა მართლმადიდებელმა მრევლმა ჩამოყალიბებისთანავე მიმართა ერთადერთ კომპეტენტურ საეკლესიო ხელისუფლებას, რომელსაც გააჩნია საეკლესიო იურისდიქციის უფლება დასავლეთ ევროპაში.

აქვე უნდა აღინიშნოს ქართველი მრევლის ერთი სურვილი - მისი წევრების უმეტესობამ გამოთქვა სურვილი უშუალოდ დაკავშირებოდნენ საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას მსოფლიო პატრიარქის საგანგებო ნებართვით. რადგან საფრანგეთის ქართული მრევლს არ შეეძლო სისტემატიური ურთიერთობა ჰქონოდა ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიასა და მის მეთაურთან, სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქთან, მან თხოვნით მიმართა მსოფლიო პატრიარქს, რომ მხოლოდ დროებით ყოფილიყო მისი იურისდიქციის ქვეშ.

მაგრამ, მსოფლიო საპატრიარქოს, მართლმადიდებელი ეკლესიის პრიმასს და კანონიკურ წესების დამცველს, არ შეეძლო ადგილობრივი ავტოკეფალური ეკლესიის (კერძოდ ქართული ეკლესიის) ექსტერიტორიული იურისდიქციის პრინციპის აღიარება ქვეყნის საზღვრებს გარეთ მყოფი მრევლისთვის.

საეპისკოპოსო იურისდიქციის და ავტოკეფალური ეკლესიების ფუნქციონირების „ტერიტორიულობის“ პრინციპი არის მართლმადიდებლური კანონიკის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპი, რომელიც არაერთ მსოფლიო კრებაზე

იქნა განხილული, მაგრამ საბოლოოდ კონსტანტინოპოლის 1872 წლის კრებაზე დამტკიცდა. ამ პრინციპის ხელყოფა „დროებითი“ ხასიათის მინიჭებით, მსოფლიო საპატრიარქოს იურისდიქციის ხელყოფას ნიშნავს. ამ კანონიკური წესის შერყევა გამოიწვევდა ძნელად დასარეგულირებელ შედეგებს ისედაც საკმაოდ გადატვირთულ და ნაკლებად კოდიფიცირებულ მართლმადიდებლურ კანონიკაში.

საკითხი საკმაოდ ხანგრძლივად განიხილებოდა მსოფლიო საპატრიარქოსა და საფრანგეთის ქართულ მრევლს შორის, რაც 1929 წლის გაზაფხულზე სრული შეთანხმებით დასრულდა.

ამ შეთანხმების საფუძველზე მსოფლიო პატრიარქმა 1929 წლის 29 აპრილის გამოაქვეყნა ეპისტოლე, რომელიც დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპის ეგზარქოსს უფლებას აძლევდა ყველაფერი ეღონა ქართული მრევლის საფრანგეთში კანონიერად დაფუძნებისთვის. ამასთანავე, 1929 წლის 21 საფრანგეთში მცხოვრები ქართული მრევლის დამფუძნებელი კრება შედგა.

ამ დამფუძნებელმა კრებამ იმავე დღეს მიიღო შემდეგი წესდება:

2. 1901 წლის 1 ივლისის და 1905 წლის 9 დეკემბრის კანონებით დადგენილი *ფრანგული რელიგიური ასოციაციის* წესდება (სახელწოდებით: *წმ. ნინოს ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია ან მრევლი*) და აირჩია სამრევლო საბჭო, რომელსაც უპირველეს ყოვლისა უნდა მოეწესრიგებინა მითითებული წესდებები როგორც სამოქალაქო, ისე კანონიკური თვალსაზრისით.

რელიგიური ასოციაციის წესდება სრულიად მოიცავდა მსოფლიო საპატრიარქოსა და ქართველ მრევლს შორის მიღწეულ შეთანხმებას. გაგაცნობთ ამ მხრივ ყველაზე საინტერესო ფრაგმენტებს, რომლებიც მოწმობენ, რომ მართლმადიდებლური კანონიკური ნორმების ფარგლებში საფრანგეთის ქართული მართლმადიდებელი მრევლის სურვილი მაქსიმალურად იქნა დაკმაყოფილებული.

„ქვემოთ ხელისმომწერნი, წევრნი მართლმადიდებელ, კათოლიკე, სამოციქულო, ბერძნულ, წმინდა, აღმოსავლეთის ეკლესიისა, საფრანგეთში მობინადრე შვილნი საქართველოს (ივერიის) მართლმადიდებელ ეკლესიისა.“

„ქართველ მართლმადიდებელთათვის, რომელნიც საფრანგეთში იმყოფებიან ან აწ მოვლენ, მამათა მათთა რჯულის მათ დედა-ენაზე სადიდებლად საშუალების მოპოვებას ძალთა შეწირვას მოწადიდებულნი და ემყარებიან რა მის ყოვლად უწმინდესობის მსოფლიო პატრიარქის ბასილ მესამის, თიატირის მიტროპოლიტის

მიმართ 1929 წლის აპრილის 29ის ეპისტოლეს, ადგენენ ქართულ მართლმადიდებელ საზოგადოების შემდეგ წესდებას:

(შესავალი)

„არსდება, 1901 წლის ივლისის 1-ის და 1905 წლის დეკემბრის 9-ის კანონების დებულებათა თანახმად, სარწმუნოებრივი სამრევლო საზოგადოება, რომლის დანიშნულებათა მართლმადიდებელ ღვთის მსახურების დაცვა და განვითარება და მისი ქართულ ენაზე აღსრულება ... მისი სახელწოდებაა: წმინდა ნინოს ქართული მართლმადიდებელი „ეკლესია“ ანუ „მრევლი“.

საზოგადოების საასპარეზოს შეადგენს პარიზი თავისი გარეუბნებით და, დროებით, ვიდრე სხვა ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია დაარსდებოდეს საფრანგეთში, საფრანგეთი“.

(მუხლი პირველი)

„მართლმადიდებელ ეკლესიის კანონიკურ ძირითად დებულებათა თანახმად წმინდა ნინოს ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია ემორჩილება მის ყოვლად უწმინდესობის მსოფლიო პატრიარქის, მართლმადიდებელ ეკლესიის პრიმასის, კანონიკურ იურიდიქციას და მის მფარველობის ქვეშ იმყოფება; შედის თიატირის ეპარქიაში. თიატირის მიტროპოლიტი არის მსოფლიო პატრიარქის ეგზარქოსი დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპაში. იმავე დროს, ვითარცა საქართველოს (ივერიის) მართლმადიდებელ ეკლესიის სულიერი ნაყოფია, წმინდა ნინოს მართლმადიდებელი ეკლესია მუდმივ სულიერ კავშირს შეინახავს საქართველოს ეკლესიასთან და მის მთავართან სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქთან“.

(მუხლი მეორე)

„სამრევლო საბჭო თვითონვე განსაზღვრავს მსოფლიო პატრიარქისათვის და სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქისათვის მისართმევ შეწირულებათა რაოდენობას“.

(მუხლი მეცამეტე)

„წმინდა ნინოს ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია არის და მუდამ დარჩება მართლმადიდებელი და ქართული. საჯარო ღვთისმსახურება უნდა სრულდებოდეს ყოველთვის ქართულ ენაზე ...

წმინდა ნინოს ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიის კრებულს უფლება აქვს ცალკე პირთა თხოვნით კერძო ღვთისმსახურება გარდა ქართული ენისა სხვა

ენაზედაც შეასრულოს თუ ნებას დართავენ როგორც მოძღვარი-მღვდელი, ისე სამრევლო საბჭოც“.

(მუხლი მეთექვსმეტე)

„წმინდა წინოს ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიის მოძღვარი-მღვდელი, მღვდელი, ან დიაკვანი შეუძლია იყოს ვინც შემდეგ პირობებს უდგება:

ა) იყოს შთამომავლობით ქართველი და ქართული ენა იცოდეს იმდენად, რომ ამ ენაზე ღვთისმსახურება და ქადაგება შეეძლოს.

ბ) არჩეული იყოს სამრევლო საბჭოს მიერ“.

(მუხლი მეთვრამეტე)

„არავითარ შემთხვევაში და არას გზით ამ წესდებაში არ შეიტანინება ისეთი ცვლილება, რომელსაც შეეძლოს მართლმადიდებელი ბუნება ან ქართული ხასიათი შეუცვალოს საზოგადოებას“.

(მუხლი ოცდამეოთხე)

„საზოგადოების დაშლის შემთხვევაში ქონება ვერ გადაეცემა ვერც რომელსამე მართლმადიდებელ ავტოკეფალურ ეკლესიას, გარდა ქართულისა“.

(მუხლი ოცდამეხუთე)

სამრევლო საბჭომ განახორციელა ფრანგული კანონმდებლობით სავალდებულო ყველა ფორმალობა და დააკანონა ისეთი ლეგალური ფრანგული ორგანიზაციის არსებობა, როგორცაა პარიზის ქართული მართლმადიდებელი მრევლი. საჭირო იყო მხოლოდ ამ წესდების საბოლოო რატიფიცირება კომპეტენტური სასულიერო ხელისუფლების მიერ (ამ შემთხვევაში დასავლეთ და ჩრდილო ევროპაში მსოფლიო საპატრიარქოს ეგზარქოსი).

3. ეს რატიფიკაცია წესდებას ანიჭებდა სრულ კანონიერ ძალას, რის შედეგადაც მრევლი საბოლოოდ იღებდა ორმაგ სტატუსს, როგორც მოწესრიგებული საერო და სასულიერო ორგანიზმი. რატიფიკაცია მოხდა 1929 წლის 17 სექტემბერს, თიატირის მიტროპოლიტის, მსოფლიო საპატრიარქოს ეგზარქოსის დასავლეთ და ჩრდილოეთ ევროპაში, გერმანოზის მიერ, რომელმაც 1929 წლის 29 აპრილის ეპისტოლეთი მისთვის მინიჭებული უფლების ძალით მოახდინა მისთვის გადაცემული ეგზემპლარის რატიფიცირება და სარატიფიკაციო წერილთან ერთად დაუბრუნა სამრევლო საბჭოს.

მრევლის ჩამოყალიბებიდან წელიწადნახევარში, 1931 წლის 24 მაისს, პარიზის წმ. სტეფანეს მართლმადიდებელ ეკლესიაში მეუფე გერმანოზის მიერ მრევლის პირველ წინამძღვრად ხელდასხმული იქნა ბონის უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოსოფიის დოცენტი მამა გრიგოლ ფერაძე.

მამა გრიგოლ ფერაძემ დანიშვნისთანავე მეტად გულთბილი ურთიერთობა დაამყარა პარიზის სხვა მართლმადიდებელ მრევლთან - ბერძნებთან, რუსებთან (სამივე იერარქიასთან), რუმინელებთან და სხვ. რაც იმის საწინდარი იყო, რომ ქართული მართლმადიდებელი მრევლი საჭირო ფაქტორი გახდებოდა საფრანგეთში მცხოვრები სხვადასხვა ეროვნებისა და ენის მატარებელთა სასურველი შეკავშირებისა და გაერთიანების საქმეში.

ზემოთ ნათქვამიდან გამომდინარეობს, რომ საფრანგეთის ქართველ მრევლს, რომელსაც უზადო სამრევლო მოწყობა აქვს როგორც სამოქალაქო, ისე საეკლესიო თვალსაზრისით, გააჩნია ორმაგი წესდება, რომელიც არავითარ ეჭვს არ იწვევს და ამიტომ, არ ემუქრება არავითარი საფრთხე და საშიშროება, რომელიც მრევლის ორგანულ ცხოვრებას საეჭვო საფუძველს და სადავო მდგომარეობას შეუქმნის, საეჭვოს გახდის მის სტატუსს. ახლა იგი დამოკიდებულია მხოლოდ თავისი მრევლის ერთგულებაზე, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მისი არსებობა და განვითარება.

პარიზი, 1933 წლის დეკემბერი

ილამაზ დადემქელიანი

მრევლის გენერალური მდივანი

ჯვარი ვაზისა, N°3

თარგმნა ცისანა ბიბილეიშვილმა და ნინო თანდილაშვილმა